

Omat rajat – kuinka sanoa EI

Aineenopettajien kokemukset turvataitokasvatusmateriaalien testauksesta

Sisällys

Alkutilanne

Mitä materiaaleja käytettiin

Millainen tuntisuunnitelma/työsuunnitelma oli käytössä

Reflektoi: testauksen tulokset ja arviointi

Mahdollisuudet/vahvuudet

Haasteet/heikkoudet

Suositus/ehdotus

Lähteet

Alkutilanne

Materiaalia oli paljon ja aluksi pohdimme, mikä olisi meitä kiinnostavaa ja meille soveltuvaa materiaalia. Aluksi ajattelimme tehdä työn kahdeksas – tai yhdeksäsluokkalaisille. Päädyimme kuitenkin pohdinnan jälkeen seitsemäsluokkalaisiin. He ovat koulussamme vielä kaksi vuotta ja voimme jatkaa aiheen työstämistä heidän kanssaan tulevina vuosina esimerkiksi terveystiedon tunneilla. Meillä on ollut terveystiedon opetus aika opettajakohtaista. Tänä vuonna aloimme systemaattisesti katsoa yhteisiä aiheita ja materiaaleja. Tämä aihepiiri soveltuu hyvin terveystietoon ja nyt saamme sen käytyä läpi kaikilla luokilla opettajasta huolimatta. Lisäksi pohdimme seitsemäsluokkalaisten olevan vielä sen verran lapsenomaisia, että heille tämäläinen opetus tehoa ja saamme varmasti aikaan konkreettisia tuloksia. Parempi puhua asioista etukäteen ja valmistautua niihin ennen kuin niitä joutuu itse kokemaan. Tarve tosiaan tähän materiaaliin tuli terveystiedon opetuksen yhtenäistämisen puolelta ja siitä, että meillä ei ole käsitelty tätä aihetta kovinkaan paljon tai aihe on tullut vasta vuotta tai kahta myöhemmin pienimuotoisemmin.

f

Mitä materiaaleja käytettiin

Kehittämistehtävässämme käytimme Mun rajat – opetusmateriaalia sekä Exit -hankkeen ja Pelastakaa Lapset ry:n videomateriaalia sekä Exit -hankkeen käynnissä olevasta kilpailusta muokattua versiota.

Millainen tuntisuunnitelma/työsuunnitelma oli käytössä

Tunnin aluksi leikimme STOP-leikkiä, jossa oppilaat havainnoivat omaa ja toisen rajoja. Mitä emme tiedeet, sillä emme ole seitsemännen luokan valvojia, oli se, että leikki oli jo tuttu oppilaille syksyn ryhmätyksistä. Uutuudenviehätystä leikillä ei ollut. Leikin jälkeen oppilaat pohtivat opettajan antamia kysymyksiä leikistä (esim. miltä tuntui, kun toinen oppilas läheni sinua? Vaihteliko tuntemukset eri oppilaiden mukaan?) ensin yksin, sitten pienissä ryhmissä ja lopulta yhdessä koko ryhmän ja opettajan kanssa. Leikin jälkeen pääsimme luontevasti keskusteluun siitä, mitä pitää tehdä, jos joku tuntematon tulee lähelle ilman lupaa. Mietimme kuvitteellista tilannetta Korson tyhjällä juna-asemalla, jossa tuntematon ihminen tulee kutsumatta oppilaan omaan tilaan.

Leikin jälkeen pohdimme yhdessä sääntöjä, joita koulumaailmassa tulisi olla koskien toisen koskemista. Kysyimme oppilaiden näkemyksen siitä, millaisissa tilanteissa oppilaat kaipaavat opettajan tukea. Missä menee pelleilyn ja häiritsevän koskettelun raja? Keskustelimme myös nimittelystä (huorittelu ja homottelu).

Videoista näytimme ensin Exit – hankkeen Skeittaajan ja myöhemmin Pelastakaa Lapset ry:n Anssin sekä Nettivihje-Groomingin. Ryhmässä on opettajan mielestä suht lapsekkaita oppilaita, joten muita videoita emme näyttäneet.

Videoiden jälkeen pohdimme Mun Rajat – materiaalin seksuaalioikeuskortteja. Vaikka korteissa puhutaan seksuaalioikeuksista, keskustelimme korttien asioista enemmän kuitenkin arkipäivänoikeuksina. Ryhmässä aina pari otti itselleen yhden oikeuskortin, mielti kortin sanomasta oikeuden ja velvollisuuden ja esitti sen toiselle parille. Parit kiersivät, kunnes jokainen pari oli kertonut sanomansa viidelle muulle parille.

Lopuksi ryhmässä alettiin suunnitella kahden A1-kartongin kokoista koko ryhmän yhteistyönä tehtyä seinälehtistä. Idean julisteesta saimme Exit – hankkeen käynnissä olevasta kilpailusta, mutta mukailimme sitä vähän omiin tarkoituksiin. Ryhmätyön tekeminen ja kokoaminen yhteen tapahtuvat seuraavien kahden kerran aikana.

Reflektoi: testauksen tulokset ja arviointi

Tunti sujui hyvin. 90 minuutin mittainen rupeama meni suhteellisen nopeasti ja videomateriaali ja erilaiset työskentelytavat aktivoivat oppilaita. STOP-leikin tuttuus oppilaille hieman vähensi leikin merkitystä, sillä olimme ajatelleet sen olevan isompi juttu oppilaille. Nyt nekin oppilaat, jotka ovat hyvin ujoja ja joiden olimme ajatelleet vetäytyvän leikistä, osallistuivat hienosti eikä heistä ainakaan näkynyt suurempi epämukavuus leikin aikana.

Keskustelussa tuli selvästi ilmi se, että varsinkin seksuaalisten rajojen rikkomiskeskusteluun kaikki oppilaat eivät vielä halunneet osallistua. Ryhmässä on varhaisteinejä, jotka eivät vielä ainakaan opettajien silmiin ole ns. seurusteluiässä. Skeittaaaja – video, jossa puhuttiin hyvinkin suoraan teinin seksin myymisestä aikuiselle, toi esiin vain kommentin, että: ”Me nähtiin tällaisia jo aamunavauksessa”, sillä olimme näyttäneet aiemmin aamunavauksessa kaksi Exit-hankkeen videota, joissa oli käsitelty samaa teemaa.

Keskustelua syntyi paljon enemmän kahdesta muusta videosta (Anssi sekä Nettivihje-Groomingin). Niissä videoissa oli lyhyt tarina chattailusta, jossa toinen osapuoli oli oppilaiden ikäluokkaa ja toinen nuoren tietämättä aikuinen ihminen. Videoista heräsi pohdintaa nimimerkkien käytöstä, siitä miksi aikuinen haluaa saada nuoren kuvia itselleen ja miksi aikuinen ylipäättään haluaa olla kontaktissa nuoren kanssa netissä. Opettajan johdolla päästiin myös siihen, mitä pitää tehdä, jos nettikeskustelu ylittää oman rajan ja mukavuusalueen. Oppilaita kehoitettiin luottamaan omaan vaistoonsa ja tunteeseensa, jos kaikki ei tunnu oikealta.

Koska testiryhmä on aika uusi ryhmä ja oppilaat eivät ole tutussa ryhmässä, oli hyvä huomata, että ryhmä kuitenkin uskalsi ja toimi yhdessä. Olemme tehneet töitä juuri ryhmäytymisen kanssa koko alkukevään, jotta ET-tunneista saataisiin hyviä tunteja avoimeen pohdiskeluun.

Mahdollisuudet/vahvuudet

Materiaalista on varmasti hyötyä monenikäisille. Nyt testiryhmämme oli aika nuoria oppilaita aiheeseen, joten muokkasimme osaa materiaaleista ryhmälle paremmin toimiviksi.

Materiaali oli monipuolista ja siitä sai tehtyä erilaisia harjoitteita. Osa harjoitteista oli toiminnallisia ja osaa kysymyksistä pohdittiin yksin.

Hieman vanhempien oppilaiden kanssa käyttämästämme materiaalista voisi nousta erilaisia kysymyksiä. Nyt oppilaiden vastaukset ja kommentit olivat aika kilttejä ja naiiveja.

Haasteet/heikkoudet

Pitää tarkasti miettiä, onko materiaali oppilaita ahdistavaa. Pohdimme materiaalin käyttöä ennen tuntia varsinkin yhden oppilaan kohdalta. Hyvin sulkeutuneelle oppilaalle tämänlainen keskustelu voi olla rankka kokemus. Toisaalta kokemus voi olla myös avartava.

STOP-leikkiä olisi ollut mukava kokeilla niin, että oppilaille se olisi ollut uutta. Leikki taitaa olla aika paljon käytetty ryhmäytyksissä.

Suositus/ehdotus

Tulemme ehdottomasti jatkamaan käyttämämme materiaalin käyttöä. Materiaali on hyvää ja oppilaat mielellään keskustelevat aiheesta, kunhan vain pysytään heidän ikäluokkansa tasolla. Terveystiedon opettajat saavat tästä suoraan yhden tunnin opetusmateriaalin käyttöönsä.

Lähteet

Mun rajat – opetusmateriaali

Exit -hankkeen ja Pelastakaa Lapset ry:n videomateriaalia sekä Exit -hankkeen käynnissä olevasta kilpailusta muokattu versio